

Тема 3. Заняття 3. Основи міжнародного гуманітарного права. Урегулювання ведення бойових дій за допомогою міжнародного гуманітарного права. Практичне заняття – 2 години
Основи міжнародного гуманітарного права

Об'єктивна необхідність урегулювання ведення бойових дій за допомогою міжнародного гуманітарного права.

Людська історія складає собою низку війн та конфліктів. Статистика Міжнародного Комітету Червоного Хреста свідчить, що за останні 5.000 років на Землі було близько 14.000 війн, у яких загинуло приблизно 5 млрд. людей. З більш ніж 3400 років писаної історії людства тільки 250 років були мирними. Таким чином, війна є звичайним станом відношень між людьми. Людству знадобилося пережити дві світові війни, які мали місце в першій половині ХХ століття, які забрали життя мільйонів людей, для того, щоб здоровий глузд вибрав шлях до миру, урочисто проголосивши це 1945 року в Статуті Організації Об'єднаних Націй.

Але положення речей від цього суттєво не змінилось. Після ейфорії та рожевих надій, що були викликані підписанням Статуту Організації Об'єднаних Націй, прийшов період переоцінки реального стану речей і вжиття заходів по регулюванню міждержавних відносин. Цифри говорять самі за себе: з часів закінчення Другої світової війни мало місце близько 150 війн та локальних збройних конфліктів, в яких загинуло близько 20 млн. людей. Тільки у 80-х роках на Землі палахкотіло полум'я 22 війн, 85% їх жертв склало цивільне населення.

Не дивлячись на те, що поки що вдавалося уникнути третьої світової війни, на планеті постійно відбуваються війни, міжнародні та внутрішні збройні конфлікти. Війна, як форма колективного насилля завжди мала вплив на життя народів та держав. Але в останні роки конфлікти стали більш частими та довготривалими, інколи створюючи безвихідні ситуації, завдаючи значної шкоди цивільним об'єктам та страждань цивільному населенню.

Враховуючи досвід реальних війн, світове співробітництво прийшло до необхідності обмеження насилля воюючих сторін, шляхом узгодженої розробки і укладення договорів, які регулюють відносини між державами в період збройних конфліктів. Так виникла система міжнародного гуманітарного права, або права війни. Саме життя підтвердило правильність вислову великого мислителя Г. Гроція про те, що для війни, як і для мирного часу, існують свої закони. Зменшити страждання, пом'якшити жорстокість, які не викликані воєнною необхідністю, захистити права людини під час війни, зупинити намагання воюючих сторін будь-якими засобами досягти перемоги над супротивником - ось головна мета міжнародного гуманітарного права.

"Основне завдання міжнародного права, - відмічав Ш. Монтеск'є,- звичайно полягає в тому, що народи повинні в мирний час робити по можливості більше добра, а під час війни по можливості менше зла".

Отже, **міжнародне гуманітарне право** (іноді воно має назву право збройних конфліктів або право війни) - це сукупність міжнародно-правових

норм, які направлені на захист жертв збройних конфліктів і встановлюють заборону або обмеження методів і засобів ведення війни, а також відповідальність за порушення відповідних принципів і норм.

Крім того, міжнародне гуманітарне право містить ряд інших міжнародних договорів, які забороняють застосування деяких видів зброї і методів ведення війни.

Міжнародне право збройних конфліктів кодифіковано у Гаазьких конвенціях та деклараціях 1899 і 1907 років, і Додаткових протоколах до них 1977 року, резолюціях Генеральної Асамблеї ООН та інших документах.

Також декілька міжнародних угод були підписані у Женеві, (Швейцарія) (Женевські конвенції) (англ. *Geneva Conventions*). Деякі з них були підписані у 1949 про захист жертв війни:

- Женевська конвенція (I) про поліпшення долі поранених та хворих в регулярних арміях

- Женевська конвенція (II) про поліпшення долі поранених, хворих і осіб, потерпілих корабельну аварію, зі складу озброєних сил на морі

- Женевська конвенція (III) про поводження з військовополоненими

- Женевська конвенція (IV) про захист цивільного населення під час війни

Предметом регулювання права ведення війни є специфічні суспільні відносини, що складаються між його суб'єктами в ході збройних конфліктів.

Міжнародний збройний конфлікт є озброєним зіткненням між державами або між національно-визвольним рухом і метрополією, тобто між повсталюю (воюючою) стороною і військами відповідної держави.

Особливості ведення воєнних дій з врахуванням норм МГП.

Основні положення МГП можна звести до наступних положень:

1. Особи, які беруть безпосередньо участь у військових діях, мають право на захист життя, фізичну та моральну недоторканність. Вони мають право на гуманне ставлення до себе за будь-яких обставин без будь-яких обмежень.

2. Заборонено вбивати або наносити поранення супротивнику, який виходить з бойових дій чи знаходиться поза військовими діями.

3. Приймання поранених та хворих і догляд за ними здійснюється тією стороною конфлікту, у чий владі вони знаходяться. Забезпечується захист санітарного персоналу, санітарних формувань, транспортних засобів і матеріалів. Знак цього захисту і матеріалів. Знак цього захисту – емблема МКЧХ емблема МКЧХ – повинна користуватися повагою.

4. Військовополонені та цивільні особи, які знаходяться під владою противника, мають право на захист життя, повагу до гідності, особистих прав і власних переконань. Вони отримують захист від будь-яких проявів насилля, яких проявів насилля, мають право на отримання допомоги.

5. Усі особи користуються певними юридичними гарантіями. Вони не несуть відповідальності за дії, не скоєні ними. Ніхто не може бути підданий фізичним і психічним катуванням, каліцтвам і тілесним покаранням.

6. Сторони у збройному конфлікті й особи зі складу їх військових сил не мають необмеженого права у виборі методів і засобів ведення військових дій. Заборонено застосовувати зайву шкоду та надмірні страждання.

7. Сторони конфліктів проводять чітке розмежування між цивільним населенням та особами, які ведуть бойові дії. Ні цивільне населення в цілому, ні окремі особи не можуть бути об'єктами військового нападу. Напад може бути спрямований лише на військові об'єкти.

Заборонені засоби та методи ведення воєнних дій.

Під час війни людина повинна дотримуватися певних норм гуманності навіть щодо ворога.

Учасники Женевських конвенцій зобов'язані дотримуватися їхніх положення, якщо супротивна сторона, не бере участь у Женевських конвенціях у своїх діях також буде їх дотримуватися. Положення Женевських конвенцій обов'язкові і для нейтральних країн.

Відповідно до норм міжнародного права право сторін у збройному конфлікті вибирати методи або засоби ведення війни не є необмеженим. Цей принцип, сформульований IV Гаазькою конвенцією 1907 року, знайшов своє підтвердження в I Додатковому протоколі 1977 року до Женевських конвенцій 1949 року. Крім того, існує принцип, що забороняє застосування в збройних конфліктах зброї, снарядів і речовин і методів ведення війни, що можуть завдати надмірні ушкодження або принести зайві страждання. Цей принцип у своєму початковому виді – недопущення зайвих страждань – був уперше сформульований Петербурзькою декларацією 1868 року.

Таким чином, міжнародне право обмежує законні засоби і методи ведення війни.

Під **засобами ведення війни** розуміються зброя й інші засоби, застосовувані збройними силами у війні для заподіяння шкоди і поразки супротивника.

Методи ведення війни – це способи застосування засобів війни.

Відповідно до міжнародного права цілком заборонені такі засоби ведення війни:

- вибухові і запальні кулі (Санкт-Петербурзька декларація про скасування використання вибухових і запальних куль 1868 року);
- кулі, що розвертаються або сплющуються в людському тілі (Гаазька декларація про заборону вживати кулі, що легко розвертаються або сплющуються в людському тілі, 1899 року);
- отрути й отруєна зброя (IV Гаазька конвенція 1907 року);
- задушливі, отруйні та інші гази, рідини і процеси (Женевський протокол про заборону застосування на війні задушливих, отруйних та інших таких газів і бактеріологічних засобів 1925 року);
- біологічна зброя (Конвенція про заборону розроблення, виробництва і накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) зброї

і токсинів та їхнього знищення 1972 р. і Женевський протокол 1925 року);

- засоби впливу на природне середовище, що мають широкі довгострокові наслідки в якості засобів руйнації, завдання шкоди або заподіяння шкоди іншій державі (Конвенція про заборону військового або будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище 1977 року);

- будь-яка зброя, основна дія якої полягає в нанесенні ушкоджень осколками, що не виявляються в людському тілі за допомогою рентгенівських променів, та ін.

Щодо можливості застосування ядерної зброї, як у міжнародному праві, так і воєнній доктрині більшості держав існує така точка зору. Оскільки прямої заборони використовувати ядерну зброю в міжнародному праві немає, ядерні держави (признаючи в цілому згубність застосування такої зброї) обґрунтовують правомірність її використання при здійсненні права на колективну й індивідуальну самооборону, при нанесенні відповідного ядерного удару.

Проте, з іншого боку, у міжнародному праві є норми про заборону засобів і методів ведення війни, що спричиняють надмірні руйнації, що мають не вибірккову дію, норми про захист цивільного населення під час війни і т.д., положення яких непрямым чином можуть бути застосовані і до ядерної зброї. Тому вважається обґрунтованим віднесення ядерної зброї до заборонених засобів і методів ведення війни.

У 1981 році була підписана Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, що можуть вважатися такими, котрі наносять надмірні ушкодження або мають не вибірккову дію (ратифікована СРСР у 1982 році).

До Конвенції додаються три Протоколи: Протокол про осколки, які не можна знайти (Протокол I), Протокол про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв (Протокол II), Технічний додаток до Протоколу про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв, Протокол про заборону або обмеження застосування запальної зброї (Протокол III).

Відповідно до Протоколу I забороняється застосовувати будь-яку зброю, основна дія якої полягає в нанесенні ушкоджень осколками, що не виявляються в людському тілі за допомогою рентгенівських променів.

Протокол II (у зв'язку з внесенням поправок він одержав нову назву: «Протокол про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв, із поправками, внесеними 3 травня 1996 року») стосується застосування на суші мін, мін-пасток та інших пристроїв, визначення яких міститься в даному документі, у тому числі мін, установлених із метою перешкодити подоланню прибережних смуг, водних шляхів або рік, але не належить до застосування протикорабельних мін на морі або на внутрішніх водних шляхах.

Під «мінами» розуміються будь-який боєприпас, установлений під землею, на землі або поблизу землі або іншої поверхні і призначений для

детонації або вибуху від присутності, близькості або безпосереднього впливу людини або засобу, що рухається, і «дистанційно встановлювана міна» означає будь-яку в такий спосіб визначену міну, встановлену за допомогою артилерії, ракет, мінометів або аналогічних засобів або скинену з літального апарату.

«Міна-пастка» - це пристрій або матеріал, що призначений, сконструйований або пристосований для того, щоб вбивати або заподіювати ушкодження, і який спрацьовує зненацька, коли людина доторкається або наближається до предмету, що здається нешкідливим, або чинить дію, що здається безпечною.

Забороняється використовувати міни, міни-пастки у разі нападу, оборони або в порядку репресалій проти цивільного населення як такого або проти окремих цивільних осіб. Забороняється також невибіркове застосування мін, тобто:

- а) не на військовому об'єкті або не з метою, спрямованою на нього;
- б) способом або засобом доставки, що не дозволяє спрямувати дію по конкретному військовому об'єкту;
- в) якщо воно може спричинити випадкові втрати життя серед цивільного населення, поранення цивільних осіб, шкоду цивільним об'єктам або те й інше разом, що були б надмірні стосовно очікуваної конкретної і безпосередньої військової переваги.

Забороняється застосування мін, що не є дистанційно встановлюваними мінами, мін-пасток у будь-якому місті, селищі, селі або в іншому районі з аналогічним зосередженням цивільних осіб, де бойові дії між сухопутними військами не ведуться або не вважаються неминучими, крім випадків, коли:

- а) вони встановлені на військовому об'єкті або в безпосередній близькості від військового об'єкта, що належить супротивній стороні або знаходиться під її контролем;
- б) прийняті заходи для захисту цивільних осіб від їхнього впливу, наприклад установлені попереджувачі знаки, виставлена варта, опубліковані попередження або виставлене огороження.

Про будь-яку установку або будь-яке скидання дистанційно встановлюваних мін, що можуть мати наслідки для цивільного населення, провадиться ефективно завчасне оповіщення.

Забороняється при будь-яких обставинах застосовувати:

а) міни-пастки у вигляді переносного предмета, що здається нешкідливим, який призначений для поміщення в нього вибухової речовини і для вибуху при доторку або наближенні до нього;

б) міни-пастки, що яким-небудь чином з'єднані або асоціюються з міжнародно-визнаними захисними сигналами; хворими, пораненими або мертвими; місцями поховання; медичними об'єктами, устаткуванням або транспортом; дитячими іграшками; продуктами харчування; кухонним посудом; предметами явно релігійного характеру; історичними пам'ятниками і т.п.

Заборонені засоби ведення військових дій

Міни-пастки
замаскуючі під
безпечні предмети

Використання
отруйних речовин

Використання
військової форми
інших держав

Сторони в конфлікті повинні реєструвати розташування всіх попередньо запланованих мінних полів, установлених ними, і всіх районів, у яких вони в широких масштабах і відповідно до попереднього плану використовували міни-пастки.

Всі реєстраційні документи підлягають збереженню сторонами, що після припинення активних військових дій вживають усіх необхідних і відповідних заходів для захисту цивільних осіб від небезпеки мінних полів, мін і мін-пасток.

Протокол III поширюється на «запальну зброю», тобто зброю або боєприпаси, що у першу чергу призначені для підпалу об'єктів або заподіяння людям опіків за допомогою дії полум'я, тепла або того й іншого разом, що виникають у результаті хімічної реакції речовини, доставленої до цілі (вогнемети, фугаси, снаряди, ракети, гранати, міни, бомби, ємкості з запальними речовинами).

Забороняється піддавати цивільне населення або цивільні об'єкти нападу з застосуванням запальної зброї.

Забороняється також перетворювати ліси або інші види рослинного покриву в об'єкт нападу з застосуванням запальної зброї, за винятком випадків, коли такі природні елементи використовуються для того, щоб укрити, сховати або замаскувати комбатантів або інші військові об'єкти, або коли вони самі є військовими об'єктами.

Використання авіації з погляду міжнародного права признається допустимим, проте її не можна використовувати проти невоєнних об'єктів, проти мирного населення і т.п.

Відповідно до міжнародного права заборонені також такі методи ведення війни:

- зрадницьки вбивати або ранили мирне населення або супротивника;
- вбивати або ранили супротивника, що здався і склав зброю;
- повідомляти тому, хто обороняється, що у разі опору пощади нікому не буде;
- незаконно користуватися парламентарським прапором або прапором держави (нейтральної), що не бере участь у війні, прапором або знаками Червоного Хреста та ін.;
- примушувати громадян ворожої сторони брати участь у військових діях проти своєї держави;
- геноцид під час війни;

- убивство парламентаря й осіб, які його супроводжують (трубача, сурмача, барабанщика);
- атака, бомбардування або знищення санітарних установ, госпітальних суден, транспортів, літаків, санітарного персоналу;
- винищування або захоплення ворожої власності, крім випадків військової необхідності;
- бомбардування незахищених міст, портів, селищ, жител, історичних пам'ятників, храмів, госпіталів, не використовуваних у воєнних цілях;
- знищення культурних цінностей, історичних та інших пам'ятників, місць відправлення культів, або їхнє використання для забезпечення успіху у воєнних діях.

Щодо заборонених методів ведення війни Додатковий протокол I 1977 року до Женевських Конвенцій 1949 року закріплює концептуальне положення, що стає визначальним принципом стосовно таких методів ведення війни: «Забороняється вбивати, наносити поранення або брати в полон противника за допомогою віроломства». У п. 1 статті 37 даного протоколу віроломство визначається як «дії, спрямовані на те, щоб викликати довіру противника і змусити його повірити, що він має право на захист або зобов'язаний надати такий захист згідно з нормами міжнародного права, застосовуваного в період збройних конфліктів, з метою обману такої довіри». Отже, **віроломство** – це зобов'язання, що вселяють довіру противнику, але зумисне порушені для одержання воєнної переваги.

Від віроломства слід відрізнити воєнну хитрість – дії відвертаючого характеру, спрямовані на дезорієнтацію противника. Прикладом таких хитрощів є: використання маскувань, пасток, несправжніх операцій і дезінформація (стаття 37 Додаткового протоколу). Воєнна хитрість у період збройних конфліктів припустима і не суперечить міжнародному праву.

Правила застосування норм МГП щодо розпізнавання осіб та об'єктів.

З метою розпізнавання осіб і об'єктів, які знаходяться під захистом міжнародного гуманітарного права, та для позначення мінних полів, встановлені правила, стандарти і порядок розпізнавання (позначення) та оповіщення.

Розпізнавання (позначення) зазначених осіб і об'єктів здійснюється шляхом використання:

- особистих документів: посвідчення особи та особистого знака (розпізнавального медальйона);
- розпізнавальних емблем;
- міжнародного розпізнавального знака цивільної оборони;
- розпізнавального знака культурних цінностей;
- міжнародного спеціального знака особливо небезпечних об'єктів;
- білого прапора парламентаря (прапора перемир'я, який використовується для переговорів);

- міжнародного знака для позначення наземних мінних полів;
- інших розпізнавальних знаків та сигналів.

Міжнародні розпізнавальні знаки, що використовуються під час військового конфлікту

- Червоний хрест та напівмісяць (малюнок)
- Нейтральна зона (зона безпеки) (малюнок)
- Споруди і установки, які містять небезпечні сили (малюнок)
- Культурні цінності, що знаходяться під загальним захистом (малюнок)
- Культурні цінності, що знаходяться під особливим захистом (малюнок)
- Прапор перемир'я (прапор парламента) (малюнок)
- Цивільний захист (малюнок)

Посвідчення особи підтверджує право його власника на захист, який надається міжнародним гуманітарним правом, і особистий знак (розпізнавальний медальйон) повинні бути в кожного військовослужбовця чи іншої особи, яка має право на статус військовополоненого, а також у військово-медичного і військово-духовного персоналу.

У посвідченні повинні вказуватись прізвище, ім'я та по батькові, військове звання, назва посади, дата народження та, можливо, інша інформація. Воно повинно мати дублікат. Рекомендований розмір посвідчення особи – 6,5 x 10 см.

Розпізнавальний медальйон – повинен бути подвійним та містити необхідну інформацію (належність до збройних сил, військове звання, прізвище, ім'я, ідентифікаційний номер, групу крові та резус-фактор). Необхідність подвійного медальйона визначена тим, що у разі смерті одна частина медальйона залишається на тілі військовослужбовця, а інша - відправляється в тил для оформлення і реєстрації.

Посвідчення особи повинні мати також постійний та тимчасовий цивільний медичний і духовний персонал, персонал цивільної оборони, персонал, призначений для охорони культурних цінностей, а також особи, які на законних підставах прямують за збройними силами, але не входять до їхнього складу. Зазначені посвідчення особи повинні:

- бути заповненими національною або офіційною мовою;
- містити прізвище, ім'я по батькові, дату народження та особистий номер (якщо він є), фотографію власника, а також його підпис або відбиток його великого пальця, або і те, й інше;
- вказувати категорію захисту надану власнику міжнародним гуманітарним правом;

-мати печатку та підпис органу влади, який видав дане посвідчення, а також вказувати дати видачі та закінчення терміну їх дії;

-мати розпізнавальну емблему (міжнародні розпізнавальні знаки медичного і духовного персоналу, цивільної оборони, культурних цінностей).

Бланки посвідчень виготовляються із стійких до вологи матеріалів з метою запобігання їх псуванню розміром 74 x 105 міліметрів і нумеруються друкарським способом.

Записи у посвідченнях робляться без скорочень. Дата видачі зазначається цифрами та словами.

Міжнародний правовий захист жертв війни та цивільних об'єктів. Захист дітей та жінок в МГП

Кажучи про захист жертв війни, мають на увазі забезпечення сторонами конфлікту міжнародно-правового захисту для таких категорій осіб: поранені, хворі, особи зі складу збройних сил на морі, що постраждали від аварії корабля, військовополонені, цивільне населення, тобто надання їм такого статусу, який гарантував би гуманне поводження з ними та виключав насильство, знущання, глум над особою тощо.

Основними міжнародно-правовими актами, які визначають правове становище вказаних осіб, є чотири Женевські конвенції 1949 р. і Додаткові протоколи I та II 1977 р. До поранених і хворих відносяться як військовослужбовці, так і цивільні особи, які внаслідок травми, хвороби, іншого фізичного чи психічного розладу, інвалідності потребують медичної допомоги чи піклування і які утримуються від будь-яких ворожих дій. Це й пасажери корабля, що зазнав аварії, особи, які наражаються на небезпеку на морі й інших водах, вагітні жінки, породілля, новонароджені діти. Режим поранених і хворих поширюється і на особовий склад ополчень і добровольчих загонів, партизан, осіб, які слідує за збройними силами, але не входять до їхнього складу, на військових кореспондентів, обслуговуючий склад, на членів екіпажів торгового флоту, населення неокупованої території, яке береться за зброю з наближенням ворога.

Держави, що воюють, повинні поводитися із жертвами війни за будь-яких обставин гуманно, надавати їм максимально можливу медичну допомогу та догляд. Якщо такі особи опиняються у владі іншої сторони конфлікту, вони вважаються військовополоненими. Щодо цих осіб забороняються такі дії:

- посягання на життя та фізичну недоторканність;
- взяття в заручники; колективні покарання;
- погрози вчинити вищевикладені дії;
- проведення медичних чи наукових дослідів;
- позбавлення права на неупереджене судочинство;
- застосування практики апартеїду й інших негуманних дій на підставі расової дискримінації.

Військові повинні дозволяти цивільному населенню та благодійним організаціям за власною ініціативою підбирати поранених, хворих і піклуватися про них, і за такі дії ніхто не повинен переслідуватися та засуджуватися. Сторони конфлікту за можливості мають реєструвати полонених, поранених і хворих для подальшої передачі державі, громадянами якої вони є.

Кожний військовополонений під час допиту зобов'язаний повідомити лише:

- своє прізвище, ім'я;
- військове звання;
- дату народження;
- армійський, полковий, особовий чи серійний номер або, якщо цього немає, іншу рівноцінну інформацію.

Якщо він свідомо порушує це правило, то цим він може зумовити обмеження переваг, які надаються відповідно до його звання або статусу.

Будь-які фізичні чи моральні тортури та будь-яка інша форма примусу не можуть застосовуватися до військовополонених для одержання від них будь-яких відомостей. Військовополоненим, які відмовляються відповідати, не можна погрожувати, не можна їх ображати, переслідувати або вдаватися до обмежень їхніх прав.

Допит військовополонених здійснюється мовою, яку вони розуміють.

Розрізняють **військові та цивільні об'єкти**.

До *військових* належать ті об'єкти, які в силу свого розташування, призначення чи використання роблять значний внесок у воєнні дії та руйнування, захоплення чи нейтралізація яких за даних обставин дає очевидну воєнну перевагу.

Об'єкти, що не є військовими, вважаються цивільними:

- помешкання, споруди, засоби транспорту, які використовуються цивільним населенням;
- місця, що використовуються винятково цивільним населенням (сховища, лікарні тощо);
- джерела водопостачання, греблі, дамби, електростанції, запаси продуктів харчування, посіви, домашні тварини, тощо.

Такі об'єкти не повинні бути об'єктами воєнного нападу.

Гаазька конвенція про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту 1954 р. передбачає додаткові заходи для захисту *культурних цінностей* (тобто цінностей, що мають велике значення для культурної спадщини кожного народу: пам'ятників архітектури, мистецтва, історії, рукописів, книжок, картин; музеїв, бібліотек, архівів, центрів, де зосереджена значна кількість культурних цінностей, тощо).

Щодо культурних цінностей забороняється:

- піддавати їх нападу чи знищенню;
- робити з них об'єкт репресалій;
- вивозити їх за кордон;
- робити їх непридатними тощо.

Окремо розглядаються питання стосовно захисту жінок і дітей. Цьому захисту присвячена 76 і 77 статті. Згідно з цими статтями жінки користуються особливою повагою і їм забезпечується захист від зґвалтування, примушення до проституції та інше.

Справи вагітних жінок і жінок з малолітніми дітьми, від яких ці діти залежать, які підлягають арешту чи затриманню з причин, пов'язаних з військовим конфліктом, розглядаються в першу чергу.

Стосовно таких жінок сторони, які знаходяться у конфлікті, запобігають винесенню смертного вироку і він не виконується. Особливою повагою і захистом користуються діти.

Сторони, які знаходяться у конфлікті, повинні прийняти всі необхідні заходи для того, щоб діти які досягли п'ятнадцятирічного віку, не брали безпосередньої участі у воєнних діях, а також утримуватись від вербування їх у свої збройні сили. При вербуванні осіб, які досягли 15 років, але не мають 18 років, перевага під час вербування повинна надаватися особам старшого віку.

Навіть при затриманні за безпосередню участь у бойових діях осіб, які не досягли 15 років, вони продовжують користуватися особливим захистом. У випадку їх арешту чи затримання вони повинні розміщуватися у приміщеннях окремо від дорослих чи в складі сім'ї. Стосовно них не застосовується і не приводиться у виконання смертний вирок.

В усіх випадках повинна бути письмова згода батьків або законних опікунів цих дітей. Якщо таких немає, необхідно мати письмову згоду від осіб, які за законом чи звичаєм несуть головну відповідальність за опікування над цими дітьми.

Кожна така евакуація здійснюється під наглядом Держави-заступниці за згодою зацікавлених сторін, тобто, країною, яка здійснює евакуацію і яка приймає дітей. У кожному випадку сторони, які знаходяться у конфлікті, приймають усі практичні заходи з метою запобігання загрози для евакуації. Під час евакуації, по змозі, повинно продовжуватись безперервне навчання дітей, враховуючи їх релігійне і моральне виховання.

З метою полегшення виконання заходів з повернення дітей у свою країну і сім'ї, влада країни, яка здійснює евакуацію і коли доцільно, з владою приймаючої сторони, заповнюють на кожну дитину анкети з фотокартками, які залишаються в цих країнах і надсилаються до Центрального довідкового агентства Міжнародного Комітету Червоного Хреста.

Запобігання порушення норм МГП

Повага міжнародного гуманітарного права – це питання порядку і дисципліни. Забезпечення його дотримання, врахування зазначених вимог при постановці бойових завдань підлеглим є обов'язком командирів (начальників). У разі їх неухильного виконання можна сподіватися, що кожен військовослужбовець збройних сил буде вміти володіти собою і стримувати інших від порушень МГП, що сприятиме покращенню стану законності і правопорядку у військах (силах).

Міжнародне гуманітарне право передбачає індивідуальну відповідальність фізичних осіб і зобов'язує держави, які беруть участь у

збройному конфлікті, вживати заходів щодо припинення будь-яких порушень його вимог.

Військовослужбовці та працівники Збройних Сил України за порушення норм міжнародного гуманітарного права можуть бути притягнуті як до дисциплінарної, так і до кримінальної відповідальності.